

Morgonblommor

Det finns många blommor som är riktigt morgonpigga, de blommor redan vid 6-7 tiden på morgonen. Vi är nog många som inte tänkt på det. Självt kom jag över en bok som verkade intressant så jag köpte den (Linnés Blomsterur). I boken fanns några blommor som växer här hos oss, så låt oss ta reda på vilka av dem som finns här.

Den första att se på morgonen är Ängshaverrot (*Tragopogon pratensis*). Den är lätt att förbise under blomningen då den är uppe före sex, det tar drygt en kvart att slå ut för den, lika brått har den att ” komma i säng ” mitt på dagen.

I juni- juli blommar den och växer här hos oss i stenrösen på flera ställen, men också i vägkanter bl.a. i Gesunda och i Rothagen. Efter blomningen bildas en stor fröboll som mognar så alla frön kan spridas med vindens hjälp. Ängshaverrot blir ca 80 cm hög, den har gula blommor, är tvåårig och har en gång odlats som grönsak, det är roten som är ätlig. Den kokades och åts som sparris.

Ängshaverrot

En annan som är morgontidig och som alla känner är Maskrosen (*Taraxacum* -sektion *Ruderalia* som omfattar flera hundra arter). Vi betraktar den idag som ett svårt och ovälkommet ogräs, (ogräs är en växt som växer där vi inte vill) som blommar från tidig vår till sen höst. De gula blommorna slår ut tidigt och sluter sig redan på eftermiddagen. I fuktigt eller mulet väder slår de inte alls ut. Förut har den använts som läkeväxt och fanns att köpa på apoteken i flera olika former. Bladen kan användas i sallader före blomning. Av roten har det i kristid gjorts ett slags kaffesurrogat. Den rensades noga och skars i bitar stora som kaffebönor, rostades i ett öppet kärl över elden tills de blev mörkbruna, inte brända, maldes sedan som kaffebönorna och kokades till ett slags kaffe. Maskros är ett nyare namn, förr hade den ett namn som direkt översatt betyder ”kiss i sängen”, efter sina urindrivande egenskaper. Att driva ut urin var ju förr ett sätt att ”återställa kroppen till sunda vätskor”, och som användes flitigt av läkekunniga för hundratalet år sedan.

Maskros

Vit näckros (*Nymphaea alba*) vaknar före sju och reser blomman över vattnet, på kvällen blundar den och sjunker ner under ytan igen. Den gula däremot blommar dygnet runt. Jordstammen av näckrosor kan bli armtjock, den är rik på näring, och har i nödtider på många håll plockats upp, torkats och malts till mjöl som det bakats ett slags bröd av. Älgarna är ju väldigt förtjusta i näckrosor. Vita näckrosen finns i de flesta tjärnar och sjöar i skogen på fastlandet.

Rödnav (*Spergularia rubra*) är en liten växt ca 1 dm hög och nedliggande ört. Blommar i juli – augusti, med rödvioletta blommor, som bara slår ut i solsken och blommor inte alls i regnigt eller mulet väder. Den slår ut vid niotiden och sluter sig redan i tretiden.

Rödfibbla (*Hieracium aurantiacum*) är en gammal trädgårdsväxt i parker och finare trädgårdar längre söderut i landet. Den har kommit hit och växer nu på flera ställen här hos oss. I norra delen av Bengtsarvet är den ganska vanlig, även i södra delen av Gesunda, där den växer i vägkanterna och är lättare att hitta, då man slipper gå in på andras gårdar. Rödfibblans orangeröda blommor sitter i en tät kvastlik samling längst upp på den ca 3 dm höga stjälken och de är vanligen utslagna från omkring åtta på morgonen till tvåtiden på eftermiddagen.

Rödfibbla

Våtarv (*Stellaria media*) är nog vårt vanligaste ogräs, och finns överallt där människor dragit fram. Den saknas bara i de torraste ökenområdena. Den föredrar dock att växa fuktigt och gärna i skuggan. Ett nedliggande växtsätt har den med en stjälk som är rotsläende och bildar ibland rena mattor av blad, ca 2 dm hög med små vita blommor. Det är den mest åretruntblommande växt vi har inom landet, det är också den som har flest namn. En forskare har räknat ihop mer än 200 olika dialektala namn på den. Vi kallar ju den för ”Rättadu” här hos oss. Morgonpigga är den, blom-

man är utslagen före sex på morgonen i vackert väder, och sluter sig vanligen tidigt på eftermiddagen. Våtarv är omtyckt av alla fåglar både vilda och tama. Blommorna bildar fort frö, så en Våtarv som börjar gro och växa på våren kan hinna få både barn och barnbarn på en sommar. Den kan också ätas, då på samma sätt som sallad och spenat.

Åkervinda

Åkervinda (*Convolvulus arvensis*)-arvensis = ogräs- är en nedliggande växt ca 1,5 meter eller klättrande i träd och buskar om den når sådana. Den har vita blommor i juli-augusti. Blommorna är lite svagt rosa i kanterna, är i vackert väder uppe före sex på morgonen och går till sängs tidigt på eftermiddagen. Hos oss finns den bl. a. i Bengtsarvet och Häradsarvet.

Så ut i markerna i den sommar som ska komma och sök!

Ullas Arne